

Näringsutskottets yttrande

1983/84:4 y

om beskattning av energi (prop. 1983/84:28)

Till skatteutskottet

Skatteutskottet har berett näringsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1983/84:28 (industridepartementet) om beskattning av energi jämte motioner, såvitt avser näringsutskottets beredningsområde. Näringsutskottet får anföra följande.

Propositionen

Förslag

I propositionen föreslås – efter föredragning av statsrådet Birgitta Dahl – att riksdagen

dels antar fem i propositionen framlagda lagförslag, avseende ändringar i

1. lagen (1957:262) om allmän energiskatt,
2. lagen (1961:372) om bensinskatt,
3. lagen (1968:430) om mervärdeskatt,
4. kommunalskattelagen (1928:370),
5. lagen (1974:992) om nedsättning av allmän energiskatt,

dels godkänner i propositionen angivna riktlinjer för den framtida energiskattepolitiken.

Huvudsakligt innehåll

I propositionen läggs fram förslag till grundläggande principer för beskattningen inom energiområdet. En sådan princip är att skattesystemet skall främja tillkomsten av de energiinvesteringar för oljeersättning och energihushållning som enligt 1981 års energipolitiska beslut bör genomföras under 1980-talet. Hänsyn skall tas till olika energikällors effekter på miljön, bytesbalansen, försörjningstryggheten, sysselsättningen och den industriella utvecklingen.

Den nuvarande ordningen med differentierade punktskatter behålls. Mervärdeskatten skall inte utvidgas till att omfatta energiområdet.

Propositionen innehåller även förslag om att inhemska bränslen skall undantas från mervärdeskatt och från förmånsbeskattningen vid inkomsttaxeringen. Skatten på kol – som f. n. varierar från 6 kr. till 14 kr. per ton – föreslås höjd till 97 kr. per ton. Undantag föreslås för kol och koks som används i metallurgiska processer.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1984.

För naturgas aviseras ett kommande lagförslag om skattesatsen 308 kr. per 1 000 kubikmeter.

Motionerna

Yrkanden

De motioner som har väckts med anledning av propositionen är

1983/84:44 av Rolf Clarkson (m), vari hemställs att riksdagen avvisar propositionens förslag om förändringar i rätten till avdrag för allmän energiskatt i fråga om luftfartyg i enlighet med vad som framhållits i motionen,

1983/84:45 av Olof Johansson m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen

1. godkänner de i motionen förordade riktlinjerna för energiskattepolitiken,
2. beslutar att skatten på kol från den 1 januari 1984 skall uppgå till 140 kr./ton kol och från den 1 januari 1985 till 275 kr./ton kol,
3. hos regeringen begär en utredning av i vilken omfattning kolanvändning även skall belastas med samma avgifter som tas ut vid oljeanvändning,
4. beslutar att skatten på naturgas skall uppgå till 205 kr./1 000 m³,
5. hos regeringen hemställer om förslag att motoralkoholer producerade på inhemsk råvara skall vara skattefria,
6. hos regeringen hemställer om förslag om skatterabatt för blyfri bensin och flygbensin i enlighet med vad som anförts i motionen,
7. hos regeringen hemställer om förslag till förändringar i lagen om allmän energiskatt innebärande att restitution för el producerad av kol ej skall medges,

1983/84:46 av Hans Petersson i Röstånga (fp), vari hemställs att riksdagen

1. förklarar att svenskt kol är ett inhemskt bränsle,
2. beslutar att svenskt kol ej skall beskattas,

1983/84:47 av Knut Wachtmeister m. fl. (m), vari hemställs att riksdagen

1. avslår förslaget till lag om ändring i lagen (1968:430) om mervärdesskatt,
2. beslutar att den i motionen förordade successiva skatteuppräkningsen i fråga om kol till en energilikformig nivå den 1 januari 1989 genomförs,
3. som sin mening ger regeringen till känna de i motionen förordade riktlinjerna för den framtida energiskattepolitiken,

1983/84:48 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen med ändring av proposition 1983/84:28

1. uttalar att en höjning av elskatten motsvarande den som genomfördes fr. o. m. den 1 juli 1983 också bör gälla industrienheters förbrukning utöver 40 000 kWh/år,

2. uttalar att företag och andra storförbrukare som genomför-ambitiösa sparprogram inom elenergiområdet skall kunna erhålla viss återbäring av skatt,

3. avslår förslaget om en ständig höjning av oljepriset genom skattehöjningar,

4. uttalar att beskattningen av naturgas bör sättas till 25 % av oljeskatten.

Motivering

I det följande återges vissa övergripande ståndpunkter i fråga om energipolitiken och energiskattepolitiken i här aktuella motioner. Motionärernas argumentation i mer specifika frågor redovisas i anslutning till utskottets behandling av resp. motionsyrkanden.

I *motion 1983/84:47 (m)* anføres i fråga om principer för beskattningen på energiområdet att det vore bäst att följa den uppläggnings som i en reservation förordades av moderata samlingspartiets företrädare i energiskatteutredningen. Enligt den skulle mervärdesskatt på energiområdet kombineras med en särskild energilikformig punktskatt på en förhållandevis låg nivå. Omfördelningseffekterna hade därmed kunnat begränsas, säger motionärerna. Samtidigt hade det för näringslivet väsentliga önskemålet om en med övriga varor likvärdig beskattning av energin kunnat tillgodoses. Den konkurrensutsatta industrin hade därmed i energibeskattningshänseende kommit att likställas med ett betydande antal utländska konkurrenter, som helt eller delvis kan avlyfta energiskattebördan.

Det är, fortsätter motionärerna, omöjligt att åstadkomma ett logiskt och konsistent skattesystem på energiområdet om ett så stort antal, ofta mot varandra stridande, syften som anges i propositionen samtidigt skall tillgodoses. De konkreta förslagen till nya skattesatser betecknas som nyckfulla approximationer och sägs vittna om en övertro på statsmaktens förmåga att rätt kunna styra hundratusentals enskilda investeringsbeslut. Eventuellt erforderliga subventioner och direkta statsstöd på energiområdet borde redovisas öppet och i normalfallet inte få formen av skatterabatter. Motionärerna hänvisar vidare till moderata samlingspartiets ståndpunkter vid behandlingen av energipolitiska frågor våren 1983. Härvid betonades bl. a. betydelsen av att marknadsmässiga hänsyn tillåts spela den avgörande rollen vid omvandlingen av energisystemet.

Ett decentraliserat energisystem i huvudsak baserat på utnyttjande av inhemska, förnybara energikällor och en effektiv användning av den tillförda energin förespråkas i *motion 1983/84:45 (c)*.

Motionärerna erinrar om att centerpartiet vid upprepade tillfällen har understrukt betydelsen av en decentralistisk inriktning av energipolitiken. Denna har också stegvis fått en sådan inriktning från år 1976, anför de. Omläggningen har gett till resultat att energianvändningen i landet har minskat kraftigt. Det föreligger inte, säger motionärerna, behov av att ersätta olja med andra importerade fasta bränslen för att uppsatta sparmål skall nås.

Utvecklingen sedan 1981 års energipolitiska beslut har varit mer gynnsam än vad som då bedömdes vara möjligt. Ambitionerna kan därför ökas i förhållande till gällande riktlinjer. Importerade och miljökrävande energiråvaror såsom kol och olja bör ha en energilikformig beskattning. Importerade miljövänliga energikällor bör kunna få en viss "miljörabatt" och skatten sätts lägre än vad som en vid jämförelse med olja energilikformig beskattning skulle motivera. Inhemska fasta bränslen och alternativa drivmedel producerade på inhemska råvaror bör ej beskattas. Undantag från en energilikformig beskattning bör kunna göras för drivmedel och en lägre beskattning ske när ekonomiskt rimliga substitut saknas.

Av motionen framgår att centerpartiet delar regeringens uppfattning att differentierade punktskatter på energi bör bibehållas. De i propositionen redovisade allmänna riktlinjerna för energibesiktning står dock enligt motionärerna i viss motsättning till de grundläggande principerna för energipolitikens utformning.

I motion 1983/84:48 (vpk) anfördes att marknadskrafter, och därmed i första hand ekonomiska intressen, har styrt den svenska energipolitiken under hela efterkrigstiden. Utanför kärnkraftens område har mera långsiktiga politiska beslut saknats nästan helt. De negativa effekterna av detta visar sig i dagens problem, säger motionärerna.

Vänsterpartiet kommunisterna förordar en långtgående planering och styrning av produktion och konsumtion inom energisektorn, sägs det i motionen. Det behövs en ny lagstiftning som ger samhället styrmedel för direkta ingripanden. Motionärerna vänder sig mot den övertro på marknadskrafternas betydelse som propositionen enligt deras mening ger uttryck för. Inom den begränsade ram som propositionen ger kan åtskilliga förbättringar och skärpningar genomföras, hävdar de.

Näringsutskottet

Inledning

Efter förslag av regeringen fastställde riksdagen år 1981 riktlinjer för energipolitiken fram till omkring år 1990 (prop. 1980/81:90, NU 1980/81:60, rskr 1980/81:381). Som ett centralt mål angavs ett kraftigt minskat oljeberoende. Det gällde vidare att skapa förutsättningar för en avveckling av kärnkraften i enlighet med utslaget av folkomröstningen i kärnkraftsfrå-

gan våren 1980. Statsmakterna tog sikte på en successiv utveckling mot ett energisystem i huvudsak baserat på varaktiga, helst förnybara och inhemska, energikällor med minsta möjliga miljöpåverkan. I ett program för energihushållning under 1980-talet låg tyngdpunkten på åtgärder som skulle spara olja. Energihushållningen skulle främjas genom rådgivning, utbildning och information men också genom utnyttjande av prissättningen som styrmedel. Parallellt härmed skulle ett program för oljeersättning genomföras.

De riktlinjer för den framtida energiskattepolitiken som föreslås i proposition 1983/84:28 har som utgångspunkt 1981 års energipolitiska beslut och syftar till att de då uppsatta målen för energisystemets utveckling skall uppnås. Näringsutskottet behandlar inledningsvis de grundläggande principer för den framtida energiskattepolitiken som föreslås i propositionen och i motionerna. Därefter tar utskottet upp de specifika riktlinjer som föreslås gälla för beskattningen av resp. energibärare.

Allmänna principer

En offensiv energipolitik i enlighet med 1981 års energipolitiska beslut utgör enligt propositionen ett led i kampen mot landets ekonomiska och industriella kris. Genom en effektiv energihushållning och investeringar i ny energiteknik, användning av fasta bränslen och produktion av inhemska bränslen bryts oljeberoendet samtidigt som nya arbetstillfällen skapas. En betydande del av dessa arbetstillfällen, anföras det vidare, tillkommer de delar av landet som har de största sysselsättningsproblemen. Därtill kommer att bytesbalansen förbättras och att en väsentlig grund läggs för en långsiktig utveckling mot en ökad industriproduktion och därmed ökad sysselsättning inom landet. Svensk industri får kunnande och produktionsresurser som kan lägga grunden för svenska exportframgångar i takt med att andra länder förnyar sina energisystem.

Det krävs enligt propositionen en aktiv energipolitik där samhället utnyttjar flera styrmedel för att kunna genomföra den av riksdagen år 1981 beslutade förändringen av energisystemet. Olika slags styrmedel, såsom ekonomiska, administrativa och informativa styrmedel, blir aktuella.

De ekonomiska styrmedlen sägs böra användas i första hand, eftersom de enligt sin natur bygger på ett decentraliserat beslutsfattande. Energibeskattningen, som utgör ett av dessa styrmedel, bör enligt regeringen användas aktivt under den period som omställningen av vårt energisystem pågår.

Som grundläggande princip för de riktlinjer som i propositionen föreslås gälla för den framtida energiskattepolitiken anges följande. Skattesystemet bör främja tillkomsten av de energiinvesteringar för oljeersättning och energihushållning som enligt 1981 års energipolitiska beslut bör genomföras under 1980-talet. Hänsyn bör också tas till olika energikällors effekter på miljön, bytesbalansen, försörjningstryggheten, sysselsättningen och den industriella utvecklingen.

I propositionen tas vidare (s. 21) ställning till energiskattekommitténs i betänkande (SOU 1982:16-17) Skatt på energi framförda förslag till ny ordning för beskattningen av energi. Kommittén föreslog införande av mervärdeskatt på energi i kombination med en särskild styrs katt på energi.

Föredragande statsrådet anför nu att hon i likhet med det övervägande antalet remissinstanser anser att en kombination av differentierade styrs katter och mervärdeskatt på energi är olämplig. Med hänsyn härtill bör enligt propositionen mervärdeskatt på energi inte införas. Nuvarande ordning med differentierade punktskatter på energi bibehålls alltså.

I två motioner framförs krav på att riksdagen skall uttala sig om riktlinjerna för den framtida energiskattepolitiken. De övergripande ståndpunkterna i dessa motioner har refererats i det föregående. Kravet på riktlinjer enligt motion 1983/84:47 (m) innebär sammanfattningsvis följande. Energiskattesatserna skall i princip vara energilikformiga. Eventuella subventioner och direkta statsstöd på energiområdet skall redovisas öppet och i normalfallet inte få formen av skatterabatter. En övergång till mervärdeskatt på energiområdet bör kombineras med en särskild energilikformig punktskatt på förhållandevis låg nivå.

Enligt motion 1983/84:45 (c) skall importerade och miljökrävande energiråvaror såsom kol och olja ha en energilikformig beskattning. Importerade miljövänliga energikällor bör kunna få en viss "miljörabatt". Inhemska fasta bränslen och alternativa drivmedel producerade på inhemska råvaror bör ej beskattas. Undantag från en energilikformig beskattning av olja bör kunna göras för drivmedel och en lägre beskattning ske när ekonomiskt rimliga substitut saknas.

Näringsutskottet ansluter sig till de allmänna riktlinjer för den framtida energiskattepolitiken som föreslås gälla enligt propositionen och som behandlas i detta avsnitt. Det är enligt utskottets uppfattning väsentligt med en långsiktig och konsekvent statlig politik i syfte att få till stånd nödvändiga investeringar i oljeersättande teknik. Som framhålls i propositionen (s. 17) är det viktigt att energianvändarna ges klara besked om hur statsmakterna avser att utnyttja skattesystemet för att se till att oljeersättningsprogrammet fullföljs.

Som en allmän utgångspunkt för den framtida energiskattepolitiken bör alltså gälla att skattesystemet skall främja tillkomsten av de energiinvesteringar för oljeersättning och energihushållning som enligt 1981 års energipolitiska beslut bör genomföras under 1980-talet. Hänsyn skall också tas till olika energikällors effekter på miljön, bytesbalansen, försörjningstryggheten, sysselsättningen och den industriella utvecklingen.

I likhet med regeringen och det övervägande antalet av de remissinstanser som har yttrat sig över energiskatteutredningens tidigare nämnda förslag anser näringsutskottet att den nuvarande ordningen med differentierade punktskatter på energi bör bibehållas.

Det finns alltså enligt näringsutskottets uppfattning inte anledning för riksdagen att besluta om övergång till den av utredningen föreslagna kombinationen av differentierade styrskatter och mervärdesskatt.

Vad nu sagts innebär att näringsutskottet tillstyrker propositionen i här behandlad del och avstyrker motionerna i motsvarande delar.

Olja

Oljeförsörjningen i Sverige har undergått stora förändringar de senaste åren. En liknande utveckling har samtidigt skett i omvärlden. Användningen av oljeprodukter på den svenska marknaden minskade under perioden 1979–1982 med en fjärdedel. Denna minskning kan huvudsakligen hänföras till en minskad total energitillförsel beroende på förbättrad energihushållning och låg ekonomisk aktivitet. Särskilt har förbrukningen av eldningsolja minskat. Förbrukningen av lätta oljeprodukter och mellandestillat har legat kvar på en i stort sett oförändrad nivå under denna period. Enligt preliminära uppgifter har nedgången i förbrukningen fortsatt även under första halvåret 1983, främst för villaolja och tung eldningsolja till industrin.

Ett centralt mål som angavs vid 1981 års energipolitiska beslut var att oljeberoendet skulle minska kraftigt. I den då aktuella propositionen (1980/81:90) skisserades energibalanser för år 1985 och år 1990. Dessa byggde dels på beräknade energianvändningsnivåer, dels på de överväganden och förslag om värme- och elförsörjningen som lades fram i propositionen.

Syftet med energibalanserna var i första hand att på ett översiktligt sätt illustrera tänkbara utfall av den i propositionen förordade inriktningen av energipolitiken. Det bedömdes bli nödvändigt att energipolitiken successivt omprövades i takt med att förutsättningarna för den förändrades bl. a. genom nya erfarenheter. Detta innebar att de tillförselnivåer som angavs i balanserna inte skulle betraktas som mål vilka borde eftersträvas oberoende av utvecklingen.

I energibalanserna angavs en högre och en lägre tillförselnivå. Enligt propositionen måste tillförselplaneringen grundas på en användningsnivå kring den övre gränsen, detta för att inte en önskvärd ekonomisk utveckling skulle begränsas av tillgången på energi.

Näringsutskottet (NU 1980/81:60 s. 41) och riksdagen anslöt sig till denna riktlinje för planeringen.

För olja angavs följande mål för användningsnivåerna, uttryckt i TWh. Av sammanställningen framgår också oljans procentuella andel av total tillförsel för energiändamål. Som jämförelse anges även användningen år 1979.

	År 1979		År 1985		År 1990	
	TWh	%	Lägre användningsnivå	Högre användningsnivå	Lägre användningsnivå	Högre användningsnivå
Olja och oljeprodukter	295	67	229	256	160-140	191-171
			54	56	37- 33	42- 37

Den högre nivån motsvarar 23 miljoner ton olja för år 1985 och 14-17 miljoner ton för år 1990.

Det faktiska utfallet för de senaste åren uttryckt i TWh och procent är följande:

År	1980	1981	1982
TWh	274	243	222
%	66	62	57

För år 1983 kan preliminärt beräknas en användning om ca 200 TWh (53 %).

1981 års energipolitiska beslut berörde också frågan om den framtida prisutvecklingen för oljeprodukter. Statens industriverk hade räknat med en genomsnittlig real oljeprisstegring av 2 % per år, och regeringen fann inte skäl att frångå denna bedömning (prop. 1980/81:90 bil. 1 s. 41). Det meddelades att regeringen avsåg att med hjälp av beskattningen på energi åstadkomma en successivt höjd prisnivå på energi.

Energimarknadsutredningen har i sitt betänkande (SOU 1983:19) Den stora omställningen bl. a. behandlat den förväntade internationella utvecklingen av priserna på oljeprodukter. I betänkandet sägs (s. 285) att realpriset på olja enligt flertalet prognoser kommer att vara oförändrat eller sjunka något under de närmaste åren. Mot senare delen av 1980-talet kommer det åter att börja stiga, sannolikt förhållandevis långsamt. Under 1990-talet kan prisutvecklingen bli kraftigare. Utredningen påpekar att prognosernas utsagor endast kan ge en referensram för realistiska framtidsbedömningar av oljemarknadens utveckling. Dessa bedömningar måste kompletteras bl. a. med kunskap om de olika aktörernas handlande och handlingsutrymme.

I den nu aktuella propositionen (s. 14) erinras om den utveckling som har ägt rum inom oljeområdet efter 1981 års energipolitiska beslut. Bl. a. framhålls att Sverige är mer beroende av importerad olja än flertalet andra industriländer. Kostnaderna för oljeimporten har ökat kraftigt under det senaste decenniet samtidigt som bytesbalansen har avsevärt försämrats.

Föredragande statsrådet drar slutsatsen att det krävs kraftfulla åtgärder för oljeersättning och energihushållning för att oljans andel i energianvändningen skall kunna minska till den nivå som riksdagen har angivit för år 1990.

Enligt propositionen (s. 17) bör tillfälliga höjningar eller sänkningar av

oljepriserna inte automatiskt leda till skattesänkningar eller skattechöjningar i utjämnande syfte. En sådan ordning skulle motverka en sund priskonkurrens och i onödan öka konsumenternas kostnader. Det betecknas emellertid som angeläget att energianvändarna informeras om att oljan på sikt kommer att bli allt dyrare bortsett från tillfälliga prisvariationer. Vid behov borde genom skatteändringar en inte oväsentlig realprisstegring på oljeprodukter åstadkommas. Härigenom skapas, heter det i propositionen, en stabil grund för energianvändarnas planering av fortsatta insatser för energihushållning och oljeersättning. Den angivna utgångspunkten för beskattningen av olja återfinns, påpekas det, i 1981 års energipolitiska beslut.

I motion 1983/84:48 (vpk) påyrkas att riksdagen skall avslå förslaget om en fortlöpande höjning av oljepriset. Enligt motionärerna finns det mot bakgrund av den snabba minskningen i oljeförbrukningen inte anledning att f. n. öka takten när det gäller att pressa ner denna förbrukning. En minskning av oljeberoendet som i stället medför ett nytt beroende av kärnkraft och kol kan inte accepteras, säger motionärerna. Oljeskatten bör endast garantera att oljepriset inte sjunker under nuvarande nivå.

Näringsutskottet konstaterar att nedgången i den svenska oljeförbrukningen de senaste åren har gått snabbare än vad man i allmänhet räknade med för några år sedan. Oljans andel av den svenska energitillförseln har dock inte minskat lika snabbt. Nedgången i den svenska oljeförbrukningen beror delvis på en minskad total energianvändning till följd av såväl låg ekonomisk aktivitet som strukturförändringar inom den energitunga industrin. Därutöver har det skett betydande energibesparande investeringar som lett till en högre energieffektivitet inom industrin i sin helhet. Den internationella prisutvecklingen för oljeprodukter har karakteriserats av kraftiga fluktuationer. En rad svårbedömda omständigheter påverkar de framtida oljepriserna. Enligt flera bedömare kan man dock räkna med att realpriset på olja kommer att kunna falla under de närmaste åren för att på sikt åter stiga. Kraftiga svängningar i prisutvecklingen kan inte uteslutas. Behovet av att medelst skattechöjningar på olja styra oljeförbrukningen till en önskvärd nivå beror givetvis inte enbart på oljeprisutvecklingen utan också bl. a. på hur prisutvecklingen för alternativa bränslen gestaltar sig. Den framtida utvecklingen av de olika energibärarnas pris- och efterfrågerelationer är alltså vägledande i detta avseende. Vidare bör enligt utskottets uppfattning noga uppmärksammas på vilket sätt den svenska oljeindustrin påverkas av den snabba omställningen på detta område. Utskottet räknar med att regeringen följer denna utveckling och återkommer härtill i den proposition om vissa oljefrågor som enligt vad utskottet har erfarit planeras till våren 1984. Frågan har belysts i bl. a. statens energiverks rapport (1983:1) Oljeindustrin i omvandling.

Det är, såsom sägs i propositionen, av värde för energianvändarnas planering att det har klargjorts att oljan på sikt kommer att bli allt dyrare oavsett tillfälliga prisvariationer. Vid behov bör därför genom skattechöjning-

är en viss stegring av realpriserna på olja åstadkommas. I första hand bör den bedömning om realprisutvecklingen på olja som gjordes vid 1981 års energipolitiska beslut kunna tjäna som ett övre riktmärke. Realprishöjningar via ökade skatter utöver denna nivå torde endast under särskilda omständigheter vara påkallade.

Med vad näringsutskottet här har anfört avstyrker utskottet ifrågasvarande del av motion 1983/84:48 (vpk).

Inhemska bränslen

De riktlinjer för energipolitiken som riksdagen antog våren 1981 innebär bl. a. ett förväntat bidrag till energibalansen år 1990 med 6–11 TWh torv och 25–30 TWh skogsenergi. I riksdagens beslut framhölls bl. a. att en övergång till fasta bränslen skall främjas. I slutet av år 1982 anvisade riksdagen (prop. 1982/83:50 bil. 6, NU 1982/83:18, rskr 1982/83:111) 200 milj. kr. för stöd till torveldade förbränningsanläggningar som beställs under år 1983. Vidare har riksdagen beslutat om åtgärder för ökad användning av inhemska bränslen i Norrbottens län (prop. 1982/83:120 bil. 6, NU 1982/83:38, rskr 1982/83:306).

Statens industriverk och skogsstyrelsen har efter uppdrag av regeringen i en gemensam rapport (SIND PM 1983:9) Ökad eldning med skogsråvara belyst effekterna för skogsindustrins virkesförsörjning av en ökad användning av skogsråvara för eldningsändamål. Rapporten, som publicerades sommaren 1983, har remissbehandlats. Den bearbetas f. n. inom regeringskansliet.

Ved och torv för uppvärmning eller energialstring är till skillnad från andra energikällor skattepliktiga enligt lagen (1968:430) om mervärdesskatt. Energiskatt tas inte ut på inhemska fasta bränslen.

I propositionen anförs (s. 17) att mervärdesskatten motverkar ett utnyttjande av inhemska bränslen i bl. a. vissa kommunala anläggningar och gruppcentraler. Med hänvisning till att inhemska bränslen reducerar kostnaderna för energiimport och att produktion och användning av sådana bränslen medför nya arbetstillfällen liksom till att det även i övrigt är viktigt med oljeersättning föreslås inhemska bränslen bli undantagna från beskattning. Därmed elimineras osäkerheten om framtida skattenivåer för sådana bränslen. Vidare gynnas dessa skattemässigt framför alla andra bränslen. I propositionen föreslås också (s. 26) att bostadsuppvärmning med bränslen som tagits från bostadsinnehavarens egen fastighet skall vara fri från förmånsbeskattning vid inkomsttaxering.

De nu angivna ändringarna i beskattningen kommer till uttryck i två av lagförslagen i propositionen, nämligen om ändring i lagen (1968:430) om mervärdesskatt och om ändring i kommunalskattelagen (1928:370). Näringsutskottet har inget att erinra mot regeringens förslag om att inhemska bränslen skall undantas från förmånsbeskattningen vid inkomsttaxeringen.

I motion 1983/84:47 (m) begärs att riksdagen skall avslå regeringens förslag till lag om ändring i lagen om mervärdeskatt. Ett avskaffande av nuvarande mervärdebeskattning av inhemska bränslen bör enligt motionärerna under inga förhållanden beslutas innan statens industriverks och skogsstyrelsens utredning har hunnit utvärderas.

Näringsutskottet anser att det i propositionen har framförts bärande skäl för att inhemska bränslen bör undantas från skatteplikt enligt mervärdeskattelagen. De nu gällande undantagen för andra bränslen bör alltså utvidgas till att även gälla ved och torv. En sådan åtgärd ligger väl i linje med 1981 års energipolitiska beslut. Utredningsrapporten om eldning med skogsråvara bearbetas som nämnts inom regeringskansliet. Inom detta finns en arbetsgrupp, biobränslegruppen, som senare i år kommer att, med utgångspunkt i bl. a. rapporten och remissyttrandena över den, avge en rapport med förslag till åtgärder. Näringsutskottet tillstyrker sålunda ifrågavarande förslag i propositionen. Motion 1983/84:47 (m) avstyrks i motsvarande del.

Kol

Riksdagen antog våren 1981 riktlinjer för introduktion av kol i Sverige (NU 1980/81:60 s. 52–58). De innebär bl. a. att kolanvändningen i slutet av 1980-talet kan uppgå till 4–6 miljoner ton och motsvara omkring en tiondel av energiförsörjningen i landet.

I propositionen anförts (s. 18) att fasta prisrelationer mellan kol och olja så långt som möjligt kommer att eftersträvas med hjälp av skatte- och avgiftspolitiken. Därvid kommer de särskilda kostnaderna för åtgärder i syfte att minska koleldade förbränningsanläggningars miljöpåverkan att beaktas.

Energiinnehållet i kol är ca två tredjedelar av energiinnehållet i olja. Skatten på kol föreslås skola höjas i etapper tills den per energienhet är ca hälften av skatten på olja. Hänsyn har därvid tagits till att ökad kolanvändning innebär ökad sysselsättning i Sverige. Kol är, framhålls det i propositionen, från försörjningssynpunkt ett säkrare bränsle än olja. Vidare är bränslekostnaderna per energienhet ca hälften jämfört med olja. Genom den fasta relation mellan skatten på kol och skatten på olja som förordas skapas förutsägbarhet, anför föredraganden, inför användarnas beslut om investeringar i oljeersättande teknik.

Enligt ett av de lagförslag som nu föreligger, förslaget till lag om ändring i lagen (1957:262) om allmän energiskatt, skall skatten för kolbränslen den 1 januari 1984 höjas till 97 kr. Den nuvarande skatten är för olika slags kol resp. 6 kr., 12 kr. och 14 kr. per ton. Det sägs vidare (s. 27) att skatten bör höjas till 140 kr. per ton den 1 januari 1985. Det föreslås emellertid att kol och koks som används i metallurgiska processer skall undantas från beskattning. Detta sker genom ett tillägg till lagen (1957:262) om allmän energiskatt.

I fem motionsyrkanden berörs beskattningen av kol. Det gäller riktlin-

jerna för kolbeskattningen och den nu närmast aktuella skattechöjningen. Vidare avser motionsyrkandena dels en fråga om skattebefrielse, dels en utredning om vissa avgifter för kol. I detta sammanhang berör näringsutskottet vissa synpunkter i ärendet som Cementa AB har framfört i skrivelser till skatte- och näringsutskotten.

I motion 1983/84:47 (m) begärs att en successiv skatteuppräknings i fråga om kol till energilikformig nivå skall genomföras till den 1 januari 1989. Motionärerna accepterar de i propositionen föreslagna kolskattechöjningarna åren 1984 och 1985 men vill att skatten därefter skall höjas i etapper för att år 1989 vara energineutral.

I motion 1983/84:45 (c) begärs att skatten på kol skall höjas till 140 kr. per ton den 1 januari 1984 och till 275 kr. per ton ett år senare. Utgångspunkten för detta yrkande är att kol såsom ett miljöstörande och importerat bränsle bör jämfört med olja beskattas energilikformigt. I ett yrkande som behandlas senare berörs frågan huruvida kol i likhet med oljeprodukter också skall beläggas med vissa avgifter.

Näringsutskottet tar först upp frågan om allmänna riktlinjer för kolbeskattningen och kommer därefter in på de konkreta förslagen avseende de närmaste årens skattesatser. Två principiellt skiljaktiga ståndpunkter står här emot varandra, nämligen dels regeringens, som innebär att hänsyn skall tas till olika energikällors effekter på en rad områden, dels motionärernas, som innebär att beskattningen skall vara energineutral.

Näringsutskottet anser att förslaget i propositionen är väl avvägt med hänsyn till nuvarande prisrelationer mellan kol och olja samt med beaktande av de allmänna principer för energibeskattningen som utskottet tidigare i detta betänkande har uttalat sig för. Som en riktlinje för beskattningen av kol bör alltså gälla att skatten på kol skall höjas i etapper tills den per energienhet är ca hälften av skatten på olja.

Vad så gäller de i propositionen och i motionerna föreslagna skattechöjningarna per den 1 januari 1984 och den 1 januari 1985 vill näringsutskottet anföra följande. Regeringen föreslår en skattesats på 97 kr. per ton kol den 1 januari 1984 och 140 kr. per ton kol ett år senare, medan i motion 1983/84:45 (c) påyrkas att riksdagen skall bestämma skattesatserna vid de angivna tidpunkterna till 140 kr. resp. 275 kr.

Den skatt på kolbränslen som i propositionen föreslås gälla fr. o. m. den 1 januari 1984 innebär en kraftig höjning jämfört med de nuvarande skattesatserna. Näringsutskottet anser inte att en större höjning nu är lämplig med hänsyn till de satsningar som i enlighet med det av riksdagen antagna oljeersättningsprogrammet pågår inom kolområdet. Den höjning som aviseras till den 1 januari 1985 finner utskottet likaså väl avvägd. Utskottet tillstyrker alltså regeringens förslag i denna del. Motion 1983/84:45 (c) avstyrks i ifrågavarande del.

Näringsutskottet har härmed tagit ställning till principerna för den framtida kolbeskattningen och till förslagen om de närmaste två årens

skattesatser. Det nu delvis behandlade yrkandet i motion 1983/84:47 (m) innebär en ytterligare precisering för tiden mellan år 1985 och år 1989.

I konsekvens med sitt ställningstagande i principfrågan avstyrker näringsutskottet förslaget i motion 1983/84:47 (m) om en skatteuppräknig till en energilikformig nivå den 1 januari 1989.

I motion 1983/84:45 (c) begärs en utredning av i vilken omfattning kolanvändning även skall belastas med sådana avgifter som tas ut vid oljeanvändning. Enligt motionärerna är det inte orimligt att kolet får bära sina egna kostnader för miljöinvesteringar, forskning och beredskapslagring.

F. n. utgår en särskild avgift på oljeprodukter med 108 kr. per kubikmeter. Avgiften utgår enligt lagen (1973:1216) om särskild avgift för oljeprodukter. Den används till att bl. a. finansiera oljeersättningsfonden (50 kr.), oljeprospekteringsfonden (12 kr.), energiforskningsfonden (31 kr.), kolmiljöfonden (10 kr.) och åtgärder mot försurningen (5 kr.). I proposition 1983/84:62 (s. 40) – som riksdagen senare får ta ställning till efter beredning hos näringsutskottet – föreslår regeringen att det fr. o. m. den 1 januari 1984 skall införas en avgift på 10 kr. per ton för bl. a. kolbränslen för att bidraget till forskning och utveckling inom energiområdet skall kunna ökas.

Med hänsyn till att regeringens senare framlagda förslag om en avgift för kolbränslen snart skall prövas finner näringsutskottet inte anledning för riksdagen att nu uttala sig för någon sådan utredning som motionärerna förespråkar. Motionen avstyrks alltså i här aktuell del.

Näringsutskottet har inget att erinra mot regeringens förslag (s. 27) om skattebefrielse för kol och koks som används i metallurgiska processer.

Till skatteutskottet och näringsutskottet har under ärendets beredning inkommit två skrivelser från Cementa AB. Företrädare för bolaget har också muntligen framfört synpunkter vid en sammankomst med företrädare för de båda utskotten. Bolaget menar att den motivering som har lett till regeringens förslag om att kol för metallurgisk produktion skulle undantas från skatt är tillämplig även för cementtillverkning och att motsvarande avdrag borde medges även för denna. En skatt på kol har enligt Cementa av tekniska skäl ingen styrande effekt mot inhemska bränslen. Cementa önskar vidare att kolskatten skall relateras till energiinnehållet hos resp. kolprodukt. Regeringens förslag om en enhetlig skattesats för olika kolprodukter medför att brunkolsbriketter missgynnas skattemässigt.

I detta sammanhang bör vissa kompletterande beskattningsregler observeras. Enligt lagen (1974:992) om nedsättning av allmän energiskatt kan medges skattenedsättning för energi som förbrukas vid industriell tillverkning i de fall skatten överstiger 3 % av de tillverkade produkternas försäljningsvärde fritt fabrik. Om särskilda skäl föreligger kan regeringen för visst företag medge nedsättning utöver denna andel. Den nedsättning av allmän energiskatt som medges industriföretag med hög energiförbrukning innebär att skattehöjningar på energiområdet inte får någon styreffekt på de

företag som har medgetts energiskattenedsättning. För år 1983 har regeringen tillämpat principen att nedsättning medges om energiskattebelastningen för ett företag överstiger 1,6 % av de tillverkade produkternas försäljningsvärdet när det är fråga om förädling av skogsprodukter och 1,3 % när det är fråga om annan tillverkning. Cementa har alltså för år 1983 medgetts nedsättning till 1,3 %. Cementa anför att det skulle få mycket allvarliga konsekvenser för företaget om nedsättning ej längre skulle beviljas och energiskatten på kol sålunda skulle få fullt genomslag på kostnaderna. Näringsutskottet förutsätter att regeringen vid sina överväganden i samband med beslut om nedsättning av energiskatten beaktar olika företags och branschens konkurrensförutsättningar inom landet och internationellt. I övrigt finner näringsutskottet inte anledning att ta ställning till de här aktualiserade frågorna.

Slutligen tar utskottet under detta avsnitt upp ytterligare en fråga om skattebefricelse.

I motion 1983/84:46 (fp) begärs att riksdagen skall förklara att svenskt kol är ett inhemskt bränsle. Vidare påyrkas att riksdagen skall besluta att svenskt kol ej skall beskattas.

Näringsutskottet konstaterar att det enligt 2 § lagen (1957:262) om allmän energiskatt är föreskrivet att skatt inte utgår för inhemska fasta bränslen. Kol som bryts i Sverige tillhör uppenbarligen denna kategori. Utskottet finner därför inte anledning för riksdagen att göra något uttalande i detta ämne.

Naturgas

Riksdagen tog våren 1980 ställning för en naturgasintroduktion i Sverige (prop. 1979/80:170, NU 1979/80:70, rskr 1979/80:410). Beslutet avsåg en utbyggnad av det s. k. Sydgasprojektet med naturgasdistribution i västra Skåne fr. o. m. år 1985. I 1981 års energipolitiska beslut anges användningsnivån år 1990 för naturgas till 4–9 TWh, motsvarande 440–900 miljoner kubikmeter. Regeringen har nyligen förelagt riksdagen förslag om vissa naturgasfrågor (prop. 1983/84:47). Det gäller bl. a. bemyndigande för regeringen att godkänna ett konsortialavtal med syfte att säkra genomförandet av Sydgasprojektet.

I den nu aktuella propositionen (s. 19) påpekar föredragande statsrådet att naturgas är ett importbränsle. Importkostnaden per energienhet är ca 85–90 % jämfört med olja. Vid beskattning av naturgas bör hänsyn tas till naturgasens miljöfördelar. I vissa fall kan det, anför föredraganden, också innebära en förbättrad leveranssäkerhet och uthållighet i energiförsörjningen om import av olja ersätts med import av naturgas. Det är, sägs det vidare, ett energipolitiskt intresse att Sydgasprojektet genomförs och att viss erfarenhet av naturgasanvändning i vårt land därigenom kan erhållas. Mot den angivna bakgrunden föreslås att skatten på naturgas per energienhet skall vara ca tre fjärdedelar av skatten på olja. Detta motsvarar 308 kr. per

1 000 kubikmeter gas. Det framgår av propositionen att regeringen ämnar återkomma till riksdagen med förslag till ändrad lagstiftning rörande uttag av skatt på bl. a. naturgas. F. n. saknar lagen (1957:262) om allmän energiskatt bestämmelser om sådan skatt.

Beskattningen av naturgas behandlas i tre motioner.

I motion 1983/84:47 (m) erinras om motionärernas i det föregående refererade principiella ståndpunkt att beskattningen bör vara energilikformig och att eventuella statliga subventioner skall redovisas som sådana. Ett stöd till Sydgasprojektet via lägre skatter kan motionärerna inte godta.

Användningen av naturgas bör med tanke på gasens miljöfördelar rabatteras mera än vad som föreslås i propositionen, anförs det i motion 1983/84:45 (c). Skatten på naturgas bör per energienhet inte utgöra mer än hälften av skatten på olja. Motionärerna begär att riksdagen skall besluta att denna skatt skall uppgå till 205 kr. per 1 000 kubikmeter.

I motion 1983/84:48 (vpk) sägs att en skatt på naturgas som är högre än för kol inte kan accepteras. Motionärerna begär att riksdagen skall uttala att skatten på naturgas skall sättas till 25 % av oljeskatten. Den blir då lägre än för kol, och detta sägs vara motiverat för ett energislag som har alla fördelar framför kolet.

Riktlinjerna för beskattningen av naturgas enligt regeringens förslag har angivits med beaktande av denna energibärarens effekt på miljön, bytesbalansen, försörjningstryggheten, sysselsättningen och den industriella utvecklingen. Näringsutskottet anser att den föreslagna relationen till oljeskatten är väl avvägd och tillstyrker propositionen i denna del. Skatten per energienhet bör sålunda vara tre fjärdedelar av skatten på olja. Av vad utskottet nu har anfört framgår att utskottet avstyrker de aktuella motionsyrkandena.

Drivmedel

Beskattningen av drivmedel fyller främst trafikpolitiska och energipolitiska syften, anförs det i propositionen (s. 19). Också miljöpolitiska bedömningar ligger till grund för den. Drivmedelsbeskattningens energipolitiska syfte är främst att den skall stimulera till energihushållning, heter det vidare. Detta innebär att den energipolitiskt motiverade beskattningen för olika drivmedel bör vara lika hög per energienhet. Om ställning har tagits till att ett visst drivmedel skall introduceras av energipolitiska eller miljöpolitiska skäl bör enligt propositionen den ej trafikpolitiskt motiverade beskattningen kunna differentieras så att den främjar introduktionen.

Som förslag till riktlinjer för beskattningen inom detta område anges vidare att vid eventuella skattehöjningar på bensin skall gälla att skatten på motoralkoholer höjs med hälften så mycket som skatten på bensin. Senare bör en skattesubventionering kunna övervägas. Skatten på motorgas höjs i etapper tills den per liter är ca 60 % av skatten på bensin.

I propositionen (s. 28) erinras vidare om att energiskattekommittén har

föreslagit att skatten på blyfri bensin skall vara 30 öre lägre per liter jämfört med vanlig bensin. Bilavgaskommittén har i betänkandet (SOU 1983:27–28) Bilar och renare luft bl. a. behandlat frågan om införandet av blyfri bensin. Betänkandet remissbehandlas f. n. Enligt föredraganden bör ställning tas till energiskattekommitténs förslag om skatterabatt för blyfri bensin samtidigt som ställning tas till bilavgaskommitténs betänkande.

I motion 1983/84:45 (c) framförs två yrkanden som rör bränslen. Det första, vilket utskottet nu skall behandla, gäller blyfri bensin. Motionärerna begär att riksdagen hos regeringen skall hemställa om förslag om skatterabatt för blyfri bensin och flygbensin i enlighet med vad som har anförts i motionen. De menar att det av miljöskäl är väsentligt att användning av blyfri bensin stimuleras med en skatterabatt.

Som framhålls i propositionen bör riksdagen inte nu ta ställning i denna fråga, eftersom bilavgaskommitténs förslag om införande av blyfri bensin f. n. remissbehandlas. Ställningstaganden till denna utrednings förslag och energiskatteutredningens nyss nämnda förslag bör göras i ett sammanhang. Motion 1983/84:45 (c) avstyrks sålunda i här aktuell del.

Det andra yrkandet i motion 1983/84:45 (c) går ut på att riksdagen hos regeringen skall begära förslag om att motoralkoholer producerade på inhemska råvaror skall befrias från skatt.

Enligt näringsutskottets uppfattning bör som förutsättning för införande av en energipolitiskt motiverad skattesubventionering av ett visst drivmedel gälla att beslut om introduktion i större skala har fattats. Som sägs i propositionen kan en skattesubventionering av motoralkoholer av energipolitiska skäl övervägas när ställning har tagits i frågan om en större introduktion. I det sammanhanget kan man enligt utskottets uppfattning även överväga frågan om skattereduktion för motoralkoholer producerade av inhemska råvaror. Mot bakgrund av vad utskottet nu har anförts avstyrker utskottet motion 1983/84:45 (c) i ifrågavarande del.

Slutligen föreslår regeringen (s. 34) inom detta ämnesområde att den nu gällande avdragsrätten beträffande bensinskatt och energiskatt på bensin som används för fritids- och privatflyg skall slopas. Som skäl anføres bl. a. att systemet med skattefria inköp till flygklubbar och restitution av skatt har lett till administrativa och kontrollmässiga svårigheter för riksskatteverket. Också rättviseskäl åberopas. Förslaget innebär att flyget behåller sin skattefrihet då flygplanen används för andra ändamål än de nyssnämnda. Detta gäller t. ex. bruksflyg, skogsbrandbevakning, målflygning, skolflyg, räddningstjänst, jordbruksflyg, trafikövervakning, frivilliga flygkåren, bogsering av segelflygplan och andra uppdrag som utförs mot ersättning. Avdragsrätten bibehålls också då ett företag med eget flygplan utför transporter i den egna verksamheten. Taxiflyg och annat personflyg som utförs mot ersättning skall också fortsättningsvis få ske med skattefritt bränsle, även om passagerarnas ändamål med resan är fritidsbetonat.

I motion 1983/84:44 (m) begärs att riksdagen skall avslå regeringens förslag

om förändringar i rätten till avdrag för allmän energiskatt i fråga om luftfartyg som används för fritidsändamål eller annat privat ändamål. En avveckling av nu gällande skattebefrielse skulle medföra betydande svårigheter för det s. k. allmänflyget, anför motionären. Han framhåller att den extra skattebelastning som regeringen föreslår med stor sannolikhet medför en reduktion av antalet flygtimmar för den berörda kategorin av flygare. Härigenom blir skatteintäkterna mindre än vad regeringen har kalkylerat med. Konstruktionen av den föreslagna skattehöjningen innebär vidare ökat krångel och administrativa svårigheter, säger motionären.

I såväl propositionens som motionens motivering anförts främst fiskala och skattetekniska skäl som stöd för det förslag som framläggs. Härutöver torde huvudsakligen trafikpolitiska – och i begränsad mån försvarspolitiska – aspekter kunna läggas på frågan. Några energipolitiska skäl, såsom besparing av bränsle, har inte återopats av regeringen för detta förslag. Mot denna bakgrund finner näringsutskottet inte anledning att yttra sig i saken.

Elenergi

I propositionen anförts (s. 20) att elenergi i första hand bör användas inom industrin men även utnyttjas för bl. a. uppvärmningsändamål. Därmed kan oljeanvändningen minska. Det är emellertid, framhåller föredragande statsrådet, viktigt att uppvärmningen inte låses fast vid elenergi. När kärnkraften skall börja avvecklas kommer tillgången på elkraft att bli mer begränsad. Användningen av elenergi för uppvärmning bör därför, fortsätter föredraganden, under 1980-talet i första hand ske i flexibla system där flera olika energikällor kan utnyttjas. Användningen av elenergi i avkopplingsbara elpannor i fjärrvärmenät sägs böra särskilt stimuleras. Beskattningen av elenergi bör differentieras med hänsyn till vilket slag av elanvändning det är fråga om. Av fördelningspolitiska och energipolitiska skäl bör det även framgent finnas ett samband mellan skatten på olja och skatten på elektrisk kraft.

Det här återgivna avsnittet i propositionen föranleder inte någon erinran från näringsutskottets sida.

Vänsterpartiet kommunisterna begär i motion 1983/84:48 ett uttalande av riksdagen om att en höjning av elskatten motsvarande den som genomfördes den 1 juli 1983 också bör gälla industrienheters förbrukning utöver 40 000 kWh/år.

Ett motsvarande yrkande framfördes av samma parti i samband med riksdagsbeslutet i våras om höjning av den allmänna energiskatten för elektrisk kraft (prop. 1982/83:150 bil. 1, SkU 1982/83:55, rskr 1982/83:393). Skatteutskottet delade regeringens då framförda uppfattning att industrin även i fortsättningen borde få tillgång till relativt billig elektrisk kraft och att den särskilda skattesatsen för industrin borde behållas oförändrad. Skatte-

utskottet avstyrkte motionen, som också avslogs av riksdagen.

Näringsutskottet gör samma bedömning nu som skatteutskottet och riksdagen gjorde för ett halvt år sedan. Med hänsyn till värdet av att industrin har tillgång till relativt billig elektrisk kraft avstyrker näringsutskottet motion 1983/84:48 (vpk) i ifrågavarande del.

Vpk begär också en meningsyttring från riksdagen om att företag och andra storförbrukare som genomför ambitiösa sparprogram inom elenergiområdet skall kunna erhålla viss återbäring av skatt.

Näringsutskottet vill peka på att de besparingar som storförbrukaren kan åstadkomma utgör väsentliga ekonomiska incitament. Att sparatet härutöver premieras med skatteåterbäring anser utskottet inte nu vara erforderligt. Någon framställning till regeringen på grundval av det aktuella motionsyrkandet finner utskottet mot denna bakgrund inte skäl för.

Ett krav på en ändring i lagen (1957:262) om allmän energiskatt framförs i motion 1983/84:45 (c). Kravet är av innebörden att riksdagen hos regeringen skall hemställa om förslag till förändringar i denna lag så att restitution för elenergi producerad av kol inte skall medges. I motionen erinras om att den nuvarande lagstiftningen medger att energiskatten för bränslen restitueras då dessa används för produktion av elenergi. Det kan, anför motionärerna, från energipolitiska utgångspunkter ifrågasättas om sådana möjligheter skall finnas för kol. Om kolskatten restitueras vid elproduktion riskerar bl. a. en framtida mottrycksproduktion med inhemska bränslen liksom vindkraft att konkurreras ut av koleldade anläggningar.

Som framhölls av regeringen inför 1981 års energipolitiska beslut (prop. 1980/81:90 s. 297) innebär riksdagens beslut om en avveckling av kärnkraften att energiförsörjningssystemet och särskilt elförsörjningen måste utformas på ett sådant sätt att denna avveckling inte försvåras eller förhindras. Tillkommande elproduktionsanläggningar sades i första hand böra utgöras av kraftvärmeverk och mottrycksanläggningar eldade med fasta bränslen. Vad regeringen här hade anfört godtogs av riksdagen (NU 1980/81:60).

Enligt näringsutskottets uppfattning skulle ett tillmötesgående av det nu aktuella motionsyrkandet kunna medföra en senareläggning i planeringen av koleldade kraftvärmeverk. Därigenom skulle avvecklingen av kärnkraften försvåras.

Näringsutskottet har erfarit att regeringen inte kommer att ta ställning till frågan om uppförande av kolkondensverk före år 1985. I en proposition skall då behandlas bl. a. resultatet av det arbete som nu bedrivs i 1981 års energikommitté (I 1981:08). Denna skall enligt sina direktiv (Dir. 1981:62) bl. a. analysera vilken roll olika energikällor kan få i den framtida energiförsörjningen. Det gäller bl. a. kol, torv, skogsbränslen samt nya och förnybara energikällor som sol och vind. En uppgift för kommittén är att belysa hur man långsiktigt skulle kunna underlätta införandet av olika nya energikällor. Det gäller både sådana för elproduktion, t. ex. vindkraft, och sådana för direkt användning, t. ex. solvärme.

Näringsutskottet finner att åtgärder för att främja andra elproduktionsanläggningar än kolkondenskraftverk är väl värda att uppmärksamma. Utskottet räknar med att regeringen följer utvecklingen på detta område. Att riksdagen nu skulle begära förslag till lagstiftning, såsom önskas i motionen, anser näringsutskottet inte vara befogat mot bakgrund av vad utskottet nu har anfört. Motionen avstyrks alltså.

Näringsutskottet har inget att anföra i fråga om regeringens förslag beträffande avkopplingsbara elpannor. Utskottet förutsätter härvid att skatteutskottet behandlar inkomna skrivelser som rör detta ämne.

Stockholm den 23 november 1983

På näringsutskottets vägnar
NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Lilly Hansson (s), Lennart Pettersson (s), Rune Jonsson (s), Sten Svensson (m), Olof Johansson (c), Wivi-Anne Radesjö (s), Karl-Erik Häll (s), Birgitta Johansson (s), Per-Richard Molén (m), Ivar Franzén (c), Nic Grönvall (m), Hugo Bergdahl (fp), Oswald Söderqvist (vpk) och Ulla Voss-Schrader (m).

Avvikande meningar

1. Allmänna principer

Sten Svensson, Per-Richard Molén, Nic Grönvall och Ulla Voss-Schrader (alla m) anser att den del av yttrandet – under rubriken Allmänna principer – som börjar med "Näringsutskottet ansluter" och slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet vill inledningsvis framhålla att en förutsättning för att energipolitiken skall kunna understödja arbetet på att skapa balans i samhällsekonomin är att marknadsmässiga hänsyn tillåts spela den avgörande rollen vid omvandlingen av energisystemet. Propositionen präglas enligt utskottets uppfattning av en realistisk föreställning om vilka styreffekter en särskild energibeskattnings kan ha när det gäller att främja en viss önskad energipolitik. Det förefaller omöjligt att åstadkomma ett logiskt och konsistent skattesystem på energiområdet om så många ofta mot varandra stridande syften som enligt propositionens förslag samtidigt skall tillgodoses.

Enligt näringsutskottets mening bör energiskattesatserna i princip vara energilikformiga. Eventuellt erforderliga subventioner och direkta statsstöd på energiområdet bör redovisas öppet och normalt inte få formen av skatterabatter.

Näringsutskottet förordar, i likhet med vad som föreslås i motion 1983/84:47 (m), en övergång till mervärdeskatt på energiområdet kombinerad med energilikformiga punktskatter på en förhållandevis låg nivå. En sådan beskattning innebär att den konkurrensutsatta industrin i energibeskattningshänseende likställs med ett betydande antal utländska konkurrenter som helt eller delvis kan avlyfta energiskattebördan. Utskottet tillstyrker alltså motion 1983/84:47 (m), medan propositionen och motion 1983/84:45 (c) avstyrks, allt i ifrågavarande delar.

2. Allmänna principer

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser att den del av yttrandet – under rubriken Allmänna principer – som börjar med "Näringsutskottet ansluter" och slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Det av riksdagen fastlagda målet för energipolitiken innebär bl. a. att användningen av inhemska och förnybara energikällor skall prioriteras framför importerade. Den effektivare användning av tillförd energi som nu kan konstateras beror bl. a. på en snabb utveckling och introduktion av värmepumpstekniken, vilken ger betydande tillskott av energi.

För att den positiva tendensen till ökad energihushållning och effektivare energianvändning skall bestå är det enligt näringsutskottets uppfattning nödvändigt att utformningen av skatter och avgifter på energi utgår från de grundläggande principer för energipolitikens inriktning som anges i motion 1983/84:45 (c).

Näringsutskottet föreslår att följande allmänna riktlinjer för beskattningen av olika energikällor skall gälla. Importerade och miljökrävande energiråvaror såsom kol och olja bör ha en energilikformig beskattning. Importerade miljövänliga energikällor bör kunna få en viss "miljörabatt", innebärande att skatten sätts lägre än vad som en energilikformig beskattning skulle motivera. Inhemska bränslen och alternativa drivmedel producerade av inhemska råvaror bör ej beskattas. Undantag från en energilikformig beskattning bör kunna göras för drivmedel, med lägre beskattning när ekonomiskt rimliga substitut saknas. Näringsutskottet har ingenting att erinra mot regeringens förslag om att systemet med differentierade punktskatter på energi bibehålls.

Av vad näringsutskottet här har anfört framgår att utskottet tillstyrker motion 1983/84:45 (c) i ifrågavarande del.

3. Olja

Oswald Söderqvist (vpk) anser att den del av yttrandet – under rubriken Olja – som börjar med "Näringsutskottet konstaterar" och slutar med "motion 1983/84:48 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Såsom nyss angivits har oljeförbrukningen minskat betydligt snabbare än

vad som beräknades i 1981 års energipolitiska beslut. Enligt näringsutskottets uppfattning finns det därför f. n. inte anledning för statsmakterna att öka takten när det gäller åtgärder för att få ned oljeförbrukningen. Det är inte acceptabelt att ett minskat oljeberoende byts ut mot ett nytt beroende av kärnkraft och kol. En ytterligare snabb sänkning av oljeförbrukningen som i huvudsak kompenseras genom kolförbrukning kommer enligt utskottets bedömning att skapa nya problem inför framtiden. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet propositionen såvitt gäller förslaget att oljepriset fortlöpande skall höjas via skatten oberoende av hur världsmarknadspriset utvecklas. Oljeskatten bör endast garantera att oljepriset inte sjunker under nuvarande reala nivå.

4. Inhemska bränslen

Sten Svensson, Per-Richard Molén, Nic Grönvall och Ulla Voss-Schrader (alla m) anser att den del av yttrandet – under rubriken Inhemska bränslen – som börjar med "Näringsutskottet anser" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

I enlighet med vad som uttalas i motion 1983/84:47 (m) anser näringsutskottet att undantag från mervärdebeskattningen för inhemska bränslen under inga förhållanden skall medges innan industriverkets och skogsstyrelsens nyss nämnda rapport har utvärderats. Att med hjälp av skatteförmåner stimulera produktion av ytterligare energiråvara innan frågan om avsättning- en av denna har fått sin lösning, skulle vara oansvarigt. Om ett tillfälligt stöd för torv och skogsbränsle skulle visa sig vara erforderligt bör detta redovisas direkt och öppet och inte ges formen av skatterabatt.

5. Riktlinjer för kolbeskattningen

Sten Svensson (m), Olof Johansson (c), Per-Richard Molén (m), Ivar Franzén (c), Nic Grönvall (m) och Ulla Voss-Schrader (m) anser att den del av yttrandet – under rubriken Kol – som börjar med "Näringsutskottet anser" och slutar med "på olja" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet anser i överensstämmelse med vad som anförs i de båda motionerna att kolskatten på sikt skall vara energilikformig. Denna grundprincip bör gälla som riktlinje för den framtida beskattningen av kol. Frågan om i vilken takt skatthöjningarna på kol bör genomföras återkommer utskottet till senare i detta yttrande.

6. Kolskatt åren 1984 och 1985

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser att den del av yttrandet – under rubriken Kol – som börjar med "Den skatt" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet delar motionärernas uppfattning att en högre skattesats för kol än den av regeringen föreslagna nu bör genomföras. Med hänsyn till kolets miljöstörande egenskaper och till att kol är ett importerat bränsle bör, såsom föreslås i motion 1983/84:45 (c), skatten uppgå till 140 kr. per ton den 1 januari 1984 och höjas till energilikformig nivå eller 275 kr. per ton kol den 1 januari 1985.

7. Kolskatt under perioden 1985–1989

Sten Svensson, Per-Richard Molén, Nic Grönvall och Ulla Voss-Schrader (alla m) anser att den del av yttrandet – under rubriken Kol – som börjar med "I konsekvens" och slutar med "1 januari 1989" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet finner den i motion 1983/84:47 (m) angivna takten för skattehöjning på kol lämplig. Efter den höjning som sker den 1 januari 1985 bör alltså ytterligare höjningar ske fram till den 1 januari 1989, då skatten bör vara energilikformig. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1983/84:47 (m) i ifrågavarande del.

8. Kolskatt under perioden 1985–1989

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser att den del av yttrandet – under rubriken Kol – som börjar med "I konsekvens" och slutar med "1 januari 1989" bort ha följande lydelse:

I linje med vad som anförs i motion 1983/84:45 (c) anser utskottet att den i motion 1983/84:47 (m) föreslagna takt i vilken skatten på kol skall höjas är alltför långsam. Näringsutskottet avstyrker alltså motion 1983/84:47 (m) i ifrågavarande del.

9. Utredning om avgifter på kol

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser att den del av yttrandet – under rubriken Kol – som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Av den lämnade redogörelsen framgår att den särskilda avgiften för oljeprodukter uppgår till 108 kr. per kubikmeter olja. En energilikformig avgiftsbeläggning av kolprodukter skulle innebära en avgift på ca 72 kr. per ton kol. Det bör närmare prövas vilka avgifter som skall belasta kolet. Som föreslås i motionen är det angeläget att denna fråga utreds. Näringsutskottet föreslår att riksdagen genom ett uttalande till regeringen begär en sådan utredning. Alltså tillstyrker näringsutskottet motion 1983/84:45 (c) i ifrågavarande del.

10. Naturgas

Sten Svensson, Per-Richard Molén, Nic Grönvall och Ulla Voss-Schrader (alla m) anser att den del av yttrandet – under rubriken Naturgas – som börjar med "Riktlinjerna för" och slutar med "aktuella motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

För naturgas liksom för övriga energislag bör skatten vara energilikformig. Näringsutskottet finner det oacceptabelt att Sydgasprojektet, såsom blir följden av regeringens förslag, skall stödjas genom lägre skatter. Om statliga subventioner skulle vara erforderliga bör de enligt näringsutskottets mening redovisas öppet som sådana. Näringsutskottet avstyrker alltså propositionen i denna del liksom ifrågakarande delar av motionerna 1983/84:45 (c) och 1983/84:48 (vpk). Motion 1983/84:47 (m) tillstyrks i här behandlad del.

11. Naturgas

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser att den del av yttrandet – under rubriken Naturgas – som börjar med "Riktlinjerna för" och slutar med "aktuella motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet vill understryka att naturgas har avsevärda miljöfördelar. Det är väsentligt att planerade större projekt för användning av naturgas inte utsätts för onödigt stora ekonomiska påfrestningar. Beskattningen av naturgas bör därför innefatta en större rabattering än som föreslås i propositionen. Skatten bör utgöra hälften av skatten per energienhet för olja. Detta motsvarar 205 kr. per 1 000 kubikmeter gas. Utskottet tillstyrker alltså motion 1983/84:45 (c), medan propositionen och övriga här behandlade motionsyrkanden följaktligen avstyrks.

12. Naturgas

Oswald Söderqvist (vpk) anser att den del av yttrandet – under rubriken Naturgas – som börjar med "Riktlinjerna för" och slutar med "aktuella motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Det är enligt näringsutskottets uppfattning synnerligen anmärkningsvärt att regeringen inte har satsat på att tillförsäkra landet leveranser av sovjetisk naturgas. Denna underlåtenhet kan komma att allvarligt skada svensk energiförsörjning och svensk industri.

I fråga om beskattningen av naturgas anser näringsutskottet att detta energislag har så betydande fördelar framför kol att en lägre skatt än för kol är motiverad. Utskottet föreslår att beskattningen av naturgas per energienhet skall, såsom föreslås i motion 1983/84:48 (vpk), motsvara 25 % av oljeskatten.

13. Blyfri bensin

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser att den del av yttrandet – under rubriken Drivmedel – som börjar med "Som framhålls" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet vill inledningsvis framhålla att möjligheterna att beskatta drivmedel hårdare än f. n. är starkt begränsade beroende på att lämpliga substitut saknas. Energibeskattningen bör därför stimulera forskning, introduktion och användning av alternativa drivmedel. Vidare är det, såsom anförs i motion 1983/84:45 (c), av miljöskäl väsentligt att användning av blyfri bensin stimuleras med en skatterabatt, vilken också bör gälla blyfri flygbensin. Näringsutskottet föreslår att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag av denna innebörd.

14. Motoralkoholer

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser att den del av yttrandet – under rubriken Drivmedel – som börjar med "Enligt näringsutskottets" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet finner det angeläget att forskning och utveckling kring motoralkoholer fortsätter enligt de intentioner beträffande ökad användning av såväl metanol som etanol som kom till uttryck i de energipolitiska besluten år 1981. I enlighet med de principer för energibeskattningen som anges i motion 1983/84:45 (c) bör motoralkoholer producerade av inhemska råvaror befrias från skatt. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med ett förslag om sådan skattefrihet. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1983/84:45 (c) i nu behandlad del.

15. Skatt på flygbensin

Sten Svensson, Per-Richard Molén, Nic Grönvall och Ulla Voss-Schrader (alla m) anser att den del av yttrandet – under rubriken Drivmedel – som börjar med "I såväl" och slutar med "i saken" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet konstaterar att det i motionen har framförts starka skäl mot regeringens förslag om skatt på flygbensin använd för fritidsändamål. De anförda skälen är främst av fiskal och skatteteknisk natur, varför näringsutskottet avstår från att kommentera dessa. Utskottet vill emellertid betona att regeringens förslag torde medföra att antalet flygtimmar minskar och att rekryteringen av nya privatflygare försvåras. Båda dessa faktorer påverkar negativt den del av näringslivet, bl. a. småföretag i glesbygden, som utnyttjar det privata fritidsflyget som ett viktigt kommunikationsmedel. Därtill kommer att minskningen av fritidsflygningen negativt påverkar tillgängligheten av flyginsatser bl. a. i skogsbrandbevakningen och i civilförsvaret. Näringsutskottet avstyrker därför propositionen i nu behandlad del och tillstyrker motionen.

16. Skatt på industrins elförbrukning

Oswald Söderqvist (vpk) anser att den del av yttrandet – under rubriken Elenergi – som börjar med "Näringsutskottet gör" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet anser inte att det finns bärande skäl för att viss elförbrukning i industrin skall undantas från den skattehöjning som genomfördes den 1 juli i år. Riksdagen bör besluta att den nämnda elskattehöjningen också skall gälla industrienheters förbrukning utöver 40 000 kWh/år.

17. Skatteåterbäring

Oswald Söderqvist (vpk) anser att den del av yttrandet – under rubriken Elenergi – som börjar med "Näringsutskottet vill" och slutar med "skäl för" bort ha följande lydelse:

Det är, såsom anförs i motionen, nödvändigt med en effektiv och långt driven hushållning med elenergi för att kärnkraften skall kunna avvecklas. Stora besparingsmöjligheter finns inom industrin och inom andra sektorer i samhället. Regeringen bör för att stimulera till effektivare sparprogram utarbeta ett förslag om skatteåterbäring för företag och andra storförbrukare som genomför ett sådant sparande i elförbrukningen. Riksdagen bör enligt näringsutskottets uppfattning göra ett uttalande av denna innebörd. Motionen tillstyrks alltså i ifrågavarande del.

18. Restitution för elenergi producerad av kol

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser att den del av yttrandet – under rubriken Elenergi – som börjar med "Som framhålls" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Enligt näringsutskottets uppfattning tar motionärerna här upp en väsentlig fråga. Ur energipolitisk synvinkel kan man, såsom anförs i motionen, verkligen ifrågasätta om den angivna restitutionen bör omfatta kol. Risk föreligger för att en framtida mottrycksproduktion med inhemska bränslen och vindkraft kan komma att konkurreras ut av koleldade anläggningar. Ett borttagande av restitueringen av kolskatten skulle i dagsläget inte drabba någon elproduktion nämnvärt men få en stark långsiktig styreffekt till förmån för byggande av mottrycksanläggningar baserade på inhemska bränslen, av nya vattenkraftverk och av vindkraftverk. Enligt näringsutskottets mening bör riksdagen hos regeringen begära förslag om förändringar i lagen om allmän energiskatt med här angiven inriktning.

